

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Institutiones Canonicae Sive Ius Ecclesiasticum

Wiestner, Jacob

Monachii, 1706

XII. In judicijs non est Acceptatio personarum habenda.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62649](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62649)

superiorem, vel partibus suggerenda, quibus causa ex utriusque consensu terminetur, ut *Lib. 2. Tit. 27. a n. 55.* est explicatum: casu tamen, quò actor pro intentionis suæ probatione vel nihil omnino, vel saltem, quod illam probabilem reddat, assert, *c. fin. de Dolo*: imò etiam casu, quò an ab ipso & reo deducta æqualia sint, dubium manet, secundum Regulam hanc reo potius quàm actori favendum: & ille vel absolvendus, vel saltem juramentum suppletorium in causis hoc admittentibus reo potius deferendum est quàm actori, *c. fin. §. Sanè, de Jurejurando* & ad hanc Rubricam dicta *a n. 33.* Nisi tamen litigantium alter in possessione vel actoris causa favorabilis sit, ut *cit. Tit. 27. n. 55.* adnotavi.

7. Neque hac in re actori patrocinatur; quòd ejus favore judicia sint constituta; ut scilicet, quòd suum est, recuperet, sibi que debitum consequatur: vel; quòd, cum libellò proposita ejus intentio ambigua, verbàque obscura sunt, ejus & non rei favorem spectans interpretatio præferatur, *l. Si quis 66. ff. de Judiciis.* Facilis enim ad hæc responsio est; quia ipsa judiciorum constitutio non magis favorabilis actori, quàm reo est, partim; quòd huic eà maximè sit prospectum; ne, si actor res, quas existimat esse suas sibi debitas, auferat proprià auctoritate, rerum suarum jacturam & injuriam facillè patiat: partim; quia non minus benignè reus in judicio auditur, quàm actor: & sicut isti actionis, sic reo exceptionis seu defensionis & verborum suorum declaratio est permissa: & utraque in favorem ejus, à quo proposita & prolata sunt, accipiuntur. Accedit; quòd actor magis favorabilis in judiciorum præparatione: non tamen magis quàm reus favorabilis sit in decisione, Dynus

hic n. 7. cum, illò intentionem suam non probante, iste, licet nihil præstitit ac probàrit, absolvatur, §. *Sanè cit.*

REGULA XII.

In Judiciis non est Exceptio personarum habenda.

SUMMARIUM.

1. *Judicij nomen hic sumitur latè.*
2. *Personarum Exceptio vitium Justitiæ adversatur.*
3. *Sensus & declaratio Regule,*
4. *Ejusque vario.*
5. *Objecta ei instantia*
6. *Ex speciali ratione vitio caret.*

Judiciorum nomen DD. plerique hic latè sumunt; ut eò non solum controversiæ, quæ est inter actorem & reum, discussio, definitioque: sed omnis actus intelligatur, in quo juris, meritum, qualitatis aut aptitudinis ratio, Commutativà vel distributivà Justitiæ poscente, est habenda, Dynus *hic n. 7.* Barbosa *n. 3.* & Strein. *n. 1.*

Exceptio personarum, quam ab iis Regula remover, est Vitium, quòd id, quod Justitiæ poscente, personæ debetur uni, alteri, non juris, meritum, aut qualitatis, ipsum præ aliis aptum dignumque facientis: sed propter ejus conditionem vel qualitatem ad id, quod accipit, nihil conferentem, v.g. intuitu pulchritudinis, cognitionis, vel alterius necessitudinis tribuitur, Laiman *Lib. 4. tract. 2. cap. 15. n. 6.* Peck. *hic n. 2.* & Strein. *n. 1.*

Quare latè patens Regule sensus est, Neque in litium inter partes controversarum judiciali vel arbitraria definitione, neque

neque in dignitatibus, beneficiorum, officiorum ac munerum collatione, neque in bonorum vel onerum communium distributione, neque in aliis actibus, quibus aliquid ad id jus habenti vel bene merito vel certam qualitatem habenti debitum, & ex Commutativa vel Distributiva Justitia tribuendum est, id tribus debet aliis, in eadem conditione vel qualitate ad id, quod tribuitur, nihil conferentis, Dynus hic n. 7. Ex Justitia, inquam; quia, si id, quod tribuitur, neque ex Commutativa neque ex Distributiva Justitia uni præ aliis debitum esset, ut vg. pecunia eroganda in pauperes, in ejus erogatione, personas consanguineas, familiares vel populares aliis præferendò, peccatum acceptionis personarum non committeretur. Unde, cum Dominus Deus dona & gratias suas nemini debeat, ea uni præ aliis aut liberalius communicandò, personarum acceptor dici non potest, Barbosa hic n. 4.

4. Ratio Regulæ est; quia Justitia intendit æqualitatem, Commutativa quidem Arithmeticam, ut vocant, quæ alicui datum restitutum ejus juri perfecte, ut vg. solutio millenorum totidem debito æquatur: Distributiva autem Geometricam, quæ res, dignitas, vel munus publicum, bona vel onera communia civitatis personarum meritis, qualitibus, idoneitati aut facultatibus ita respondent; ut his inter se comparatis ea, quæ meritis, qualitibus vel idoneitate alteram superat, vel ampliores habet facultates, tantò honoratius munus, vel de bonis communibus plus consequatur, vel ad publicam necessitatem sublevandam plus contribuat, quantum alios meritis, qualitibus, idoneitate aut facultatibus excedit, S. Thomas 2. 2. q. 61. art. 2. & 3. & Laiman Lib. 3. tract. 1. cap. 4. n. 2. Quarum æqualitatum alteram cum personarum acceptio lædat, Justitiam Commutativam

vel Distributivam corumpit, S. Thomas q. cit. art. 4. & Vivianus in hanc Reg.

Non caret tamen etiam hæc Regula difficultate; cum ea enim apertè pugnat Primò can. Clerico 37. dist. 50. & c. Nisi speciali 3. de Offic. legat. quò locò utròque Papa, ex speciali affectione sua in personas, delicti pœnam remittit. Secundò; quòd ex iisdem facinoribus aliter servi quàm liberi puniantur, l. Aut facta 10. §. 4. ff. de Pœnis: in maritum & uxorem adulterii reos, licet eorum delicta gravitate inæqualia sint, pœnæ æquales sint constitutæ, can. Indignantur 32. q. 6. & æqualia inæqualibus pœnis vindicentur: imò delinquentium æqualium unò puni- tō alter absolvetur, arg. l. Ad bestias 31. ff. de Pœnis. Tertio; quòd ex legis dispositione pupillus mitius habeatur, quàm major, quocum sine tutoris autoritate contraxit; cum major pupillo, non vicissim hic illi obligetur, l. Julianus 13. §. 29. ff. de Act. empti. Quæ omnia cum personarum sapiant acceptionem, huic quoque locus in judiciis erit.

6. Sed non recedendum à Regula, quam deducta non tam convellunt quàm declarant. Primò; quia can. & c. cit., procedunt in solo Principe supremo; hic enim cum legibus suis superior sit, pœnas iis constitutas laudabiliter aliquando mitigat vel remittit; cum nulla virtus sit, quæ Principem magis quàm Clementia commendat. Secundò locò allegata; quia aliquando diversa similis & gravitate dissimilis criminis reis eadem pœna Jure constituta est ex gravibus iustisque & fere publicæ utilitatis causis, quas latè discussas dedit Tiraquell. de Pœnis temp. causa 7. §. 8. & 9. Postrema; quia pupillis non idem Jus, quòd ætate majoribus, lege statuendi iustissima æquitatis & miseratōnis ratio poscebat; quòd propter ætatis imbecillitatem, infirmitatem judicii & aliquan-

C c c c ;

aliquan-

aliquando defectum discretionis obnoxii sint deceptionibus, damnisque; atque idcirco adversus hominum calliditatem & circumventiones speciali Juris favore muniendi viderentur, l. 1. pr. ff. de Minoribus.

REGULA XIII.

Ignorantia Facti, non Juris excusat.

SUMMARIUM.

1. Ignorantia differt ab Errore.
  2. Alia Facti est & alia Juris:
  3. Alia Probabilis seu Invincibilis, alia Vincibilis:
  4. Et hæc plerumque Crassa, & aliquando Affectata est.
  5. Crassa & affectata non excusat:
  6. Sed probabilis, si sit facti alieni:
  7. Nisi hoc sciri debuerit & facile potuerit.
  8. Objecta difficultates tolluntur.
  9. Juris ignorantia non excusat:
  10. Nisi jus sit dubium aut persona privilegiata:
  11. Vel de incurrenda censura,
  12. Aut de damno vitando agatur.
  13. Juris periti consulendi sunt, ut non obfit ejus ignorantia:
  14. Qua frequenter nocet etiam in delictis.
1. Ignorantiam JCT. aliqui cum Errore, sed perperam confundunt; cum iste in judicio intellectus falso: ignorantia in privatione seu carentia alicujus notitiæ vel scientiæ consistat, S. Thomas in 4. dist. 30. art. 1.
Est autem ignorantia alia Facti, alia Juris, Rubr. & l. 1. ff. de J. & F. J. qua-

rum ista datur, cum quis caret scientiâ legis, vel canonis aut consuetudinis legitime præscriptæ, vg. contractum, quod ultra sortem creditam vi mutui solius aliquid exigitur, esse usurarium, rei Ecclesiæ immobilis alienationem non solennem invalidam, clerici percussione excommunicationem reservatam incurri: illa verò seu Facti ignorantia, cum quis nescit, aliquid actum vel omissum, aut hoc illòve modò peccatum, vg. vi solius mutui aliquid ultra sortem exactum, in alienatione solemnitates non intervenisse, eum esse clericum, qui fuit percussus. Posterior hæc ignorantia aliquando est facti proprii, vg. ante 30. annos prædium à se venditum: aliquando & plerumque alieni, vg. prædium venditum à Titio, vel clericum ab eo percussum.

Utraque hæc Juris & Facti ignorantia aut Invincibilis est aut Vincibilis: in cuius partitionis explicatione multum variant DD. ex quibus aliqui, nec malè, advertunt eius membra non eodem modò fumi in utroque foro. In externo enim, in quo scire quilibet præsumitur id, quod ejus status & conditio requirit, invincibilem sive probabilem & justam ignorantiam habere, is solummodo censetur, qui nescit id, quod ejus status & conditio non requirit: contra id, quod ejus status & conditio requirit, nesciens, vincibilem sive non probabilem aut justam ignorantiam habere, ex præsumptione illa judicatur. In interno autem sive Conscientiæ foro invincibilis & inculpabilis ignorantia est, cum quis ignorat id, quod scire hic & nunc non potest, vel; quia non incidit per ullam cogitationem aut suspitionem, quâ ad indagacionem moveri potuisset: vel; quia, licet inciderit, non tamen habet vel habere potest, à quo rei veritatem edoceatur. Vincibilem autem & culpabilem dicunt, quâ quis ignorat id, quod